

Ο Νάκος (Ιωάννης) Μάτης

**Ο Μαργαριτιώτης Νάκος Μάτης στην Θεολογική Σχολή της Χάλκης.
Άγνωστες Σελίδες Ιστορίας από τους Παλιούς Μαργαριτιώτες**

Απο την εφημερίδα Τα Νέα Του Μαργαριτίου, αρ. Φιλ. 95-96-
Γενάρης-Φλεβάρης- 1991 και σελ. 7, άρθρο του Κουβεντιαστή
(του **Βαγγέλη Μπακαγιάννη**), με τίτλο:

Μια κουβέντα- Με αφορμή την 21η Φεβρουαρίου.

<<Μ' αρέσει να ακούω θύμισες των παλαιότερων και θάθελα να τις καταγράψω
κιόλας, ποτέ όμως δεν κατάφερα να κυκλοφορώ με το μαγνητόφωνο στο χέρι,
γι' αυτό μου έχουν ξεφύγει πολλά και καλά. Πάντως άμα μου δίνετε η ευκαιρία
τσιγκλάω κι όλο και κάτι ακούω. Έτσι κάποια 21η Φλεβάρη, όπως βλέπαμε από
την τηλεόραση ιστορικά από την απελευθέρωση των Ιωαννίνων πέταξα την
ερώτηση:

-Τι να κάναν οι χριστιανοί Μαργαριτιώτες αυτές τις ημέρες;
Οργανώνονταν στο Ηπειρώτικο Κομιτάτο και βοηθούσαν κι αυτοί, αποκρίθηκε
η σεβαστή δέσποινα που καθόταν πλάι μου και συνέχισε: Εγώ βέβαια ήμουν
μικρή τότε αλλά δεν ήμουν και στο Μαργαρίτι για να θυμάμαι. Τάχω όμως
ακούσει από τους παλαιότερους.

Θυμάμαι μια ιστορία που άκουσα για τον Νάκο Μάτη. Το Κομιτάτο στο οποίο
ήταν οργανωμένος, τον έστειλε με αποστολή στο Φανάρι. Οι τούρκοι όμως του
Μαργαριτίου κάτι είχαν καταλάβει και αποφάσισαν στο γυρισμό να του
στήσουν καρτέρι και να τον σκοτώσουν. Τόμαθε αυτό ένας φίλος του αγάς και
του παρήγγειλε μ έμπιστο άνθρωπο. "Από το δρόμο πούχεις στο μυαλό σου να
μη γυρίσεις" Κατάλαβε κι άλλαξε το δρόμο της επιστροφής. Την άλλη μέρα
μόλις πήγε να ανοίξει το μαγαζί του, βλέπει τον φίλο του αγά να τον περιμένει.
Παραξενεύτηκε αλλά πιο πολύ ανησύχησε όταν τούμεινε ο αγάς όλη μέρα στο
μαγαζί. Κατάλαβε πως ζορίστηκαν τα πράγματα και δεν τον σήκωνε ο τόπος.
Έφυγε λοιπόν για τα ξαδέλφια του στη Ρουμανία.

(Ξενιτεύονταν λόγο και του Ζάππα σ' αυτή τη χώρα οι Λαμποβίτες). Δε
σταμάτησε όμως κι εκεί και αιτία ήταν η βράκα του, αφού πήγε όπως ήταν
ντυμένος στο Μαργαρίτι. Τον κοίταζαν λοιπόν όλοι στο δρόμο σαν
αξιοπερίεργο. Αυτό ανάγκασε τον ξάδερφο να του πεί να αγοράσουν κάποιο
κουστούμι. <<Εγώ μπολιορί με κουστούμι δεν γίνομαι >> τ' αποκρίθηκε και τα
μάζεψε για την αδελφή του στην Κωνσταντινούπολη. Μια μέρα που στεκόταν
και χάζευε στη γέφυρα του Βοσπόρου είδε φασαρία και αναμερισματα του
κόσμου για να περάσει μια πολυτελής άμαξα. "Κάποιος μεγάλος θάναι"

συλλογίστηκε. Δεν πρόλαβε να καλοσκεφτεί κι ακούει τ' όνομά του. "Νάκο, Νάκο !" Είχε σταματήσει η άμαξα και κάποιος που κατέβαινε απ' αυτή του κούναγε τα χέρια και τον φώναζε. Πλησίασε και δεν δυσκολεύτηκε να αναγνωρίσει, παρά την πολιτική περιβολή, τον πρώην Δεσπότη της Παραμυθιάς, δεν ενθυμούμαι τ' ονομά του.

Τον πήρε στην άμαξα και τον γνώρισε στον Πατριάρχη που ήταν μέσα σε αυτήν. Αφού έμαθαν το λόγο που ήταν στην Κωνσταντινούπολη τον έβαλαν να εργαστεί στη Σχολή της Χάλκης. Στο Μαργαρίτι επέστρεψε μετά την απελευθέρωση. Από την υπηρεσία του αυτή δικαιολογούνται και οι γνωριμίες του μπάμπια-Νάκου με Δεσποτάδες. Δίνω τούτη την καταγραφή, αγαπητοί αναγνώστες, σαν μνημόσυνο σ' όλους αυτούς που αγωνίστηκαν για την Λευτεριά του τόπου μας αλλά και σαν ερέθισμα για καταγραφή κι άλλων τέτοιων ιστορικών διηγήσεων.

Ο Κουβεντιαστής>>>.

Αυτά τα συναρπαστικά ιστορικά ντοκουμέντα αγαπητοί αναγνώστες, έγραψε κάποτε στα Νέα Του Μαργαριτίου ο συμπατριώτης μας **Βαγγέλης Μπακαγιαννης**, υπογράφοντας ως Κουβεντιαστής

Σημείωση: Την εποχή που ο Μαργαριτιώτης Ιωάννης Μάτης πήγε στην Κωνσταντινούπολη στο Φανάρι, εκεί βρίσκονταν ήδη ο Απόστολος Μέξης γιος του Δημητρίου, ο οποίος ήταν καθηγητής στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης το 1911. Επειδή ο Ιωάννης και ο Απόστολος κατάγονταν και οι δυο τους απο το Λάμποβο της Βορείου Ηπείρου, και οι οικογένειες αυτές μετοίκησαν πριν το 1900 στο Μαργαρίτι, πιστεύω ότι ο Ιωάννης, γνώριζε ότι εκεί θα συναντούσε τον συμπατριώτη του Απόστολο Μέξη, καθώς και τον Μητροπολίτη Παραμυθιάς.

Ο εγγονός του Ιωάννη Μάτη, ο **Δημήτριος κάτοικος** σήμερα Μαργαριτίου, μου είπε ότι στην Κωνσταντινούπολη ο παππούς του Ιωάννης, είχε μια αδερφή παντρεμένη με κάποιον Λαμποβίτη. Δεν γνωρίζω εάν ο Λαμποβίτης αυτός που είχε παντρευτεί η αδελφή του Ιωάννη, ήταν ο καθηγητής Απόστολος Δ. Μέξης επίσης Λαμποβίτης.

Στην φωτογραφία κάτω βλέπετε την **Θεολογική Σχολή της Χάλκης** της Κωνσταντινούπολης στα Πριγκιπονήσια

Η Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης στην Κωνσταντινούπολη.

Είχε ιδρυθεί απο τον Πατριάρχη **Φώτιο Α'** στο νησί Χάλκη στα Πριγκιπονήσια

της Πόλης το 858-861. Με νόμο του τουρκικού κράτους του 1971 που απαγόρευε τα ιδιωτικά Πανεπιστήμια, οι τουρκικές Αρχές έκλεισαν την Ιερατική Σχολή μετά απο μια συνεχή παρουσία αιώνων!!!

Η Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης, ηταν η κύρια ελληνορθόδοξη θεολογική σχολή στην Προποντίδα του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Τα τελευταία χρόνια μετά απο ενέργιες του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Ελληνικής Πολιτείας, αλλά και της διεθνούς Κοινότητας, έχουν γίνει σοβαρές πιέσεις προς την τουρκική κυβέρνηση και πιστεύουμε σύντομα να ξαναλειτουργήσει η παμπάλαια Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης στην Κωνσταντινούπολη.

Επειδή αυτή η άκρως ενδιαφέρουσα ιστορία για τον Νάκο Μάτη μας συγκίνησε, ασχοληθήκαμε περισσότερο και σας παρουσιάζουμε τα κάτωθι: Στις 2-4-2014 επικοινωνήσα με τον Δημήτριο Μάτη, εγγονό του Νάκου (Ιωάννη) Μάτη για διάφορα ιστορικά θέματα για τα οποία τον συμβουλευόμαι, και με την ευκαιρία τον ρώτησα να μου πει κάτι περισσότερο για τον Παππού του τον Νάκο. Ο Νάκος είχε γεννηθεί στο Λάμποβο της Βορείου Ηπείρου, και εγκαταστάθηκε στο Μαργαρίτι, πιο πριν απο τον επίσης Λαμποβίτη Λουκά Σούλη, (κατοπινό κάτοικο Μαργαριτίου).

Λόγο της συμμετοχής του Νάκου στο Ηπειρώτικο Κομιτάτο, οι μουσουλμάνοι του Μαργαριτίου, κάτι είχαν μυριστεί και τον έβαλαν στο μάτι, έψαχναν αιτία για να τον σκοτώσουν. Έτσι λοιπόν ο Νάκος βλέποντας ότι δεν μπορούσε πλέον να σταθεί στο Μαργαρίτι, αναγκάστηκε να φύγει (όπως έκαναν εκατοντάδες άλλοι Μαργαριτιώτες στα παλαιότερα χρόνια με κλασικό παράδειγμα την οικογένεια Μαργαρίτη), και πήγε σε έναν ξάδελφο του στην Ρουμανία.

Εκεί δεν μπόρεσε να προσαρμοστεί και αντιμετωπίζοντας και το πρόβλημα της παραδοσιακής φορεσιάς των Θεσπρωτών που δεν ταίριαζε εκεί, αφού είπε στον ξάδελφο του το περίφημο: <<**εγώ μπολιορί δεν γίνομαι να φορέσω κουστούμι**>>, ξαναπαίρνει το δρόμο της προσφυγιάς και πηγαίνει στην Κωνσταντινούπολη, όπου είχε μια αδελφή του εκεί παντρεμένη με κάποιον Λαμποβίτη, όπως μου είπε ο Δημ. Μάτης.

(Δεν αποκλείεται η σύντομη παρουσία του Νάκου στην Ρουμανία να ήταν μέρος του σχεδίου της αποστολής του απο το Ηπειρώτικο Κομιτάτο με τελικό προορισμό το Φανάρι της Πόλης). Εκεί λοιπόν, κάποια μέρα που περπατούσε στο λιμάνι του Βοσπόρου, είδε πολύ κόσμο να μαζεύετε και πρόσεξε ότι περνούσε μια πολυτελής άμαξα με μεγάλη συνοδεία.

Πλησίασε και ο Νάκος να δει τι κοιτούσαν όλος αυτός ο κόσμος; και μαζεύτηκαν όλοι εκεί; Τότε τον πλησίασε ένας τούρκος σκοπός και του είπε να φύγει. Ο Νάκος τον ρώτησε γιατί να φύγω, δεν πειράζω κανέναν. Τότε ο τούρκος του είπε, ότι θα περάσει ο **Αρχιεπίσκοπος**. Έκανε λίγα μέτρα πιο πέρα ο Νάκος και απο απόσταση κοιτούσε και αυτός να δει τον Αρχιεπίσκοπο.

Βγαίνει λοιπόν η άμαξα και αργά μέσο του πλήθους κατευθύνονταν προς την Πόλη. Όταν έφτασε μπροστά του σε απόσταση 20 μέτρων, σταμάτησε η άμαξα και βλέπει κάποιον να του φωνάζει κουνώντας του τα χέρια -.....**Νάκο, Νάκο, εγώ είμαι....** Τότε ο Νάκος με μεγάλη έκπληξη αναγνωρίζει τον **Δεσπότη** της Παραμυθιάς, ο οποίος ήταν με πολιτική περιβολή.

Μέσα στην άμαξα ήταν και ο **Αρχιεπίσκοπος** του Οικουμενικού Πατριαρχείου, μαζί με τον Δεσπότη της Παραμυθιάς. Ο Νάκος δεν πίστευε στα μάτια του απο αυτήν την αναπάντεχη και ευχάριστη συνάντηση που του έτυχε. Στο δρόμο ο Δεσπότης είπε στον Αρχιεπίσκοπο δείχνοντας τον Νάκο: -.....**Αυτός εδώ είναι ένας καλός Πατριώτης απο τα μέρη μας, και πρέπει να τον βοηθήσουμε να παραμείνει εδώ, διότι θα τον χρειαστούμε για τον αγώνα μας...**

Τότε ο Αρχιεπίσκοπος του απάντησε: -.....**βρείτε του εσείς δουλειά και εγώ τον κρατάω εδώ....**, εννοώντας να τον προμηθεύσει με τα σχετικά έγγραφα. Έτσι λοιπόν μετά απο λίγες ημέρες ο Νάκος έπιασε δουλειά στην Θεολογική Σχολή της Χάλκης στα Πριγκηπόνησια της Πόλης ως φύλακας.

Αυτό, όπως μου είπε ο Δημήτριος Μάτης, πρέπει να ήταν κάπου στα 1908, με 1909. Αργότερα, λίγο πριν την απελευθέρωση, ο Νάκος επέστρεψε στο Μαργαρίτι. Ο Δεσπότης της Παραμυθιάς, είχε αναγκαστεί να φύγει διότι ήθελαν να τον σκοτώσουν οι μουσουλμάνοι της περιοχής Παραμυθιάς. Οι Δραγανιώτες και οι Καρβουναρίτες μουσουλμάνοι, του έστηναν ενέδρες με σκοπό την εξόντωση του. Οι Χριστιανοί της περιοχής μας ήταν αναγκασμένοι να φυλάνε σκοπιά στην Μητρόπολη Παραμυθιάς για την προστασία του Δεσπότη, μας αφηγείται ο συμπατριώτης μας ο Μήτσο Μάτης τηλεφωνικά στις 2-4- του 2014, με την υπόσχεση ότι το καλοκαίρι θα ξαναμιλήσουμε εκτενέστερα για τον Νάκο Μάτη και την δράση του στο Ηπειρώτικο Κομιτάτο.

Έψαξα περισσότερο, και στην ιστοσελίδα της Μητρόπολης Παραμυθιάς, βρίσκω ότι την περίοδο 1906- με 1909 Δεσπότης στην Παραμυθιά ήταν ο **Ιερόθεος Ανθουλίδης** ο οποίος είχε σπουδάσει στην Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Συγκεκριμένα γράφει:

<<Τὴν 3 Ὀκτωβρίου 1906 τοποθετήθηκε Μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν ὁ **Ιερόθεος Ανθουλίδης**. Ἡ ποιμαντορία του στὴ νευραλγικὴ αὐτὴ Ἐπισκοπὴ ὑπῆρξε ὑποδειγματικὴ ἄξιου, ἐνάρετου, γενναίου καὶ ἐμπνευσμένου Ἱεράρχη. Στὰ δύσκολα ἐκεῖνα χρόνια τὸ Ἡπειρωτικὸ Κομιτάτο κάτω ἀπ' τὴν Προεδρία τοῦ στρατηγοῦ Δαγκλῆ προετοίμαζε μὲ κάθε τρόπο καὶ θυσία τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Ἠπείρου. Ψυχὴ αὐτῆς τῆς δραστηριότητος ὑπῆρξαν ὁ Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδας στὰ Γιάννινα Ἄγγελος Φορέστης καὶ οἱ Μητροπολίτες Γρηγόριος ὡς τὸ 1906 κι ὕστερα Γερβάσιος τῶν Ἰωαννίνων καὶ Ἱερόθεος τῆς Παραμυθίας.

Τεράστιες προσπάθειες κατέλαβε ὁ Ἱερόθεος γιὰ τὴ διατήρηση ἀκμαίου τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος τοῦ ποιμνίου του. Ἐπολέμησε τὴν Ἀλβανικὴ γλῶσσα, ἔλαβε μέτρα γιὰ τὴν ὑγιεινὴ κατάσταση τῶν Χριστιανῶν, βοήθησε τ' ἀντάρτικα σώματα Πουτέτση καὶ τῶν Κουτούπη καὶ Ζαρκάδη ἀπ' τὸ Πόποβο τῆς Παραμυθιάς, ἐφρόντισε γιὰ τὴν καλὴ λειτουργία τῶν Σχολείων τῆς περιφέρειάς του, τὰ ὅποια ἦταν καὶ ἐθνικὲς ἐστίες, ἴδρυσε οἰκοτροφεῖα «εἰς τὰς διαφόρους ἐπαρχίας, εἰς τὰ ὅποια ἐκαλλιεργεῖται ἐντατικῶς καὶ μέχρι μεσονυκτίου ἢ ἐκμάθησις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κατὰ τὸν τρόπον πρακτικόν».

Στὴν Παραμυθιά ἀντικατέστησε σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα μὲ δαπάνες τοῦ Β. Μελά τὸ ἐτοιμόρροπο διδακτήριον τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς μὲ ἄλλο διώροφο, ἐντελῶς καινούργιο τὸ ὁποῖο καὶ σήμερα χρησιμοποιεῖται γιὰ Γυμνάσιο. Ἐρχόταν σὲ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς Χριστιανοὺς ὅλων τῶν Χωριῶν τῆς Ἐπισκοπῆς του τὰ ὅποια συχνὰ ἐπισκέφτονταν καὶ μετεῖχε σ' ὅλα τὰ θρησκευτικὰ πανηγύρια, ὅπου «διενεργεῖ τὰς Λειτουργίας λαμπρότατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ἐξεφώνει βαρυσήμαντους λόγους μὲ ἄφθαστον γλαφυρότητα, ἐγοήτευσεν τοὺς πάντας καὶ κατώρθωνε ὥστε ἡ συμμετοχὴ τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς νὰ εἶναι πάνδημος».

Γιὰ τὴν πραγμάτωση τοῦ ἐθνικοῦ τοῦ ἔργου ὁ Ἱερόθεος διατηροῦσε συνεχῆ ἀλληλογραφία μὲ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο (εἶναι ἀτύχημα, πὺ δὲν διασώζεται στὴ Ἱ. Μητρόπολη Παραμυθίας ἢ ἀλληλογραφία του), τὸ Ἡπειρωτικὸ Κομιτάτο, καὶ μὲ διάφορες προσωπικότητες, ὅπως μὲ τοὺς Ἄγγελο Φορέστη, Ἰωάννα Δραγούμη, Ἰουλία Παρὲν καὶ Β. Μελά. Δὲν δίσταζε νὰ ἔρχεται ἔμμεσα σὲ ἐπαφὴ μὲ ἀνθρώπους τῆς Τουρκικῆς Διοίκησης, «ιδίως μὲ τοὺς ὑπαλλήλους τῶν Τουρκικῶν Δικαστηρίων Παραμυθίας (Ἀζάδες) κ.κ. Σοφοκλῆν Οἰκονομίδην ἐκ Πολιτσάνης Β. Ἡπείρου καὶ Παναγιώτην Βρύσην ἐκ Γραικοχωρίου Ἡγουμενίτης».

Γιὰ τὴν ὅλη Θρησκευτικὴ, Ἐθνικὴ καὶ Κοινωνικὴ δράση τοῦ ὁ Ἱερόθεος ὀνομάστηκε ὁ «Λέων τῆς Ἡπείρου». Τὸ Κράτος τιμώντας τὴν ὅλη προσφορά του ὀνόμασε ἓνα ἀπὸ τὰ φυλάκια τῆς διμοιρίας προκαλύψεως Πόβλας μὲ τὸ ὄνομά του «ΙΕΡΟΘΕΟΣ». Τὴν 30 Μαΐου 1909, ὕστερα ἀπὸ ἐνέργειες στὴ Πύλη τοῦ Καϊμακάμη Παραμυθιάς καὶ τοῦ Βαλῆ Ἡγουμενίτσας μετατέθηκε στὴ Σιάτιστα Δυτικῆς Μακεδονίας στὸ θρόνο τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Σισανίου καὶ Σιατίστης.

1 Βιβλ. 1) Γ. Καρφύλη Ὑποστρατήγου ἐ.ἀ. ἐφημ. «θεσπρωτικὰ Νέα» Ἀθῆναι φ. 01/07/1952 καὶ 10/08/1952. Στὸν Καρυοφύλη, ὁ ὁποῖος ὑπηρέτησε κοντὰ στὸν Ἱερόθεο «καθόσον ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ διατελέσω ὑπὸ τὰς διαταγὰς του, ἀπὸ τοῦ 1907 μέχρι τοῦ 1909... ὡς διδάσκαλος εἰς τὴν Ἀστικὴν Σχολὴν τῆς Παραμυθίας καὶ ὡς μυστικὸς καὶ καμουφλαρισμένος ταπεινὸς βοηθὸς τοῦ εἰς τὸ πολυσχεδὲς Ἐθνικόν του ἔργον» ἀνήκουν καὶ οἱ παρενθέσεις τοῦ κειμένου μας. 2) «Κῶδιξ» α) ια' 148 3) «Ἐκκλ. Ἀλήθεια», 23 (1903) σ. 426.>>

Επιμέλεια και παρουσίαση Θωμάς Στ. Γκίνης, Απρίλης 2014

www.marganti-gr.de